

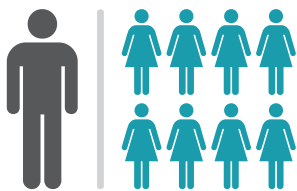
# MIRIAM

EEN BETERE BEGELEIDING VOOR ALLEENSTAANDE MOEDERS MET EEN LEEFLOON

## Waarom een project voor alleenstaande moeders ?

Bij de analyse van de gerechtigden op het (equivalent) leefloon stelde de POD Maatschappelijke Integratie vast dat er een groot verschil is tussen vrouwen en mannen wat betreft hun gezinssituatie.

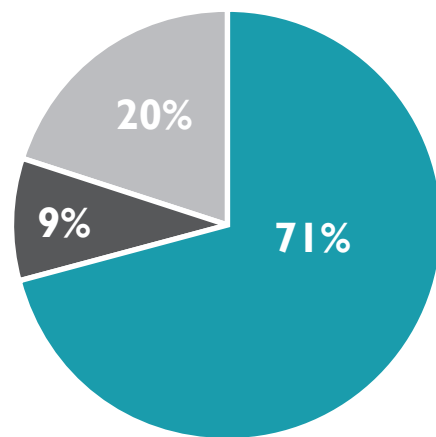
De categorie van gerechtigden met gezinslast bestaat voor 80 % uit vrouwen, in tegenstelling tot de twee andere categorieën van gerechtigden, namelijk de alleenstaanden en de samenwonenden, waar hoofdzakelijk mannen deel van uitmaken. Via een meer gedetailleerde analyse van de categorie "gezinslast" kunnen wij de factor eenoudergezin onder de gerechtigden beter begrijpen. Wij stellen vast dat 71 % van de LL in de categorie gezinslast vrouwen zijn in een eenoudergezin tegenover 9 % mannen. Duidelijker gesteld zijn er 8 vrouwen voor 1 man in een eenoudergezin.



**1 voor 8:** voor elke man in een eenoudergezin die het leefloon ontvangt, zijn er 8 vrouwen

Niet enkel zijn er meer vrouwen in een eenoudergezin bij het OCMW, zij hebben bovendien een minder gunstig demografisch, socio-economisch en professioneel profiel dan mannen in dezelfde situatie.

Gezinslast en eenouderschap bij leefloners, 2015



■ Alleenstaande vrouwen      ■ Andere gezinssamenstellingen  
■ Alleenstaande mannen

Bron : POD MI 2016

Zij zijn over het algemeen jonger, lager gekwalificeerd, minder ervaren, en minder omringd<sup>1</sup>. En bijgevolg ervaren vrouwen in een eenoudergezin meer moeilijkheden bij het zoeken naar werk, in een oplossing voor opvang, bij een opleiding of een tewerkstelling en bevinden zij zich in minder gunstige posities: onaangepaste huisvesting, onbetrouwbare opvangoplossingen, toegangsvoorwaarden waaraan moeilijk voldaan kan worden, discriminatie op de arbeidsmarkt, enz. met gevolgen in alle levensdomeinen, waaronder gezondheid, mobiliteit, ontspanning, netwerk en zelfrespect.

<sup>1</sup> Voor meer informatie: Pannecoucke en alii, "Armoede in België. Jaarboek 2014", p.93-115. Voor een Brussels perspectief: Brussels Platform Eenoudergezinnen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, "Eenoudergezinnen in Brussel. Status quaestionis in perspectief", november 2013.

EEN PROJECT MET DE STEUN VAN DE STAATSSECRETARIS VOOR ARMOEDEBESTRIJDING EN UITGEVOERD DOOR

## Wat biedt het project MIRIAM ?

Het project MIRIAM werd ontwikkeld als antwoord op deze vaststelling. De doelstelling ervan? Een duurzame maatschappelijke en professionele integratie waarborgen aan de deelnemers en zo hun empowerment vergroten.

Zo werd in elk van de vijf OCMW's van het project MIRIAM een **case manager** aangeworven om een individuele en collectieve gendergevoelige begeleiding te ontwikkelen. Hij/zij zorgt voor de invoering van nieuwe synergieën, in en rond het OCMW en hij/zij werkt samen met de mama's om hun zelfbeeld te versterken, om hen te oriënteren in het institutionele landschap, om hen in te lichten over hun rechten en ervoor te zorgen dat ze deze uitputten, om hun deelname aan de maatschappij te verbeteren en hun sociale isolement te doorbreken. Deze case managers zijn niet alleen. Zij kunnen steunen op een uitgebreid netwerk van lokale verenigingen die gespecialiseerd zijn in de noden van het doelpubliek van alleenstaande moeders.

*De deelnemende OCMW's zijn Charleroi, Gent, Leuven, Sint-Jans-Molenbeek en Namen*

## MIRIAM, dat is ook een evaluatie met een controlegroep

De evoluties die de vrouwen doormaakten tijdens het eerste projectjaar werden zichtbaar gemaakt via de empowerment-meetschaal. Deze meetschaal bestaat uit vier vragenreeksen die elk peilen naar een ander aspect van empowerment: het psychologisch empowerment, de mate van sociale verbondenheid, objectieve veranderingen op verschillende levensdomeinen en tevredenheid over deze levensdomeinen. De deelnemers namen drie keer deel aan deze evaluatie, in het begin, tijdens en aan het einde van het project. De resultaten werden vergeleken met een controlegroep van deelnemers die enkel de reguliere OCMW-begeleiding genoten.

*We vragen bijvoorbeeld aan de deelnemers om op stellingen zoals « Ik zie de toekomst positief in » of « De OCMW-hulpverlening sluit goed aan bij mijn leven » te reageren.*

## MIRIAM : de belangrijkste resultaten

Van begin- tot eindmetingen werden enkele belangrijke veranderingen in het leven van de vrouwen waargenomen. Dit uitte zich niet alleen in het hechter worden van de band tussen de vrouwen onderling en het doorbreken van hun sociale isolatie, maar we zagen ook belangrijke vorderingen op het gebied van (sociale) activering, het uitputten van rechten,

## Gender en empowerment vormen de denkkaders van het project

Gender gaat over sociaal en cultureel bepaalde verschillen tussen vrouwen en mannen. Sociale normen en waarden die traditionele en stereotiepe beelden in stand houden van een maatschappelijk 'gewenst' gedrag. Vrouwen worden dan vooral gelinkt aan hun rol als moeder (en een daarbijhorend schuldcomplex bij falen), mannen als kostwinner. Gender- en machtsongelijkheid blijven ook in 2017 aan de orde. Het is met name geen individueel of identiteitsprobleem maar speelt zich af op het maatschappelijk niveau.

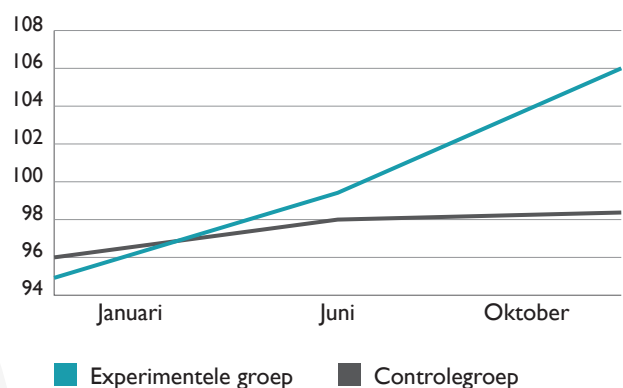
Empowerment wordt hier gezien als enerzijds een individueel proces dat bijdraagt tot het verwerven van een grotere zelfstandigheid, van een vermogen tot zelfbeschikking, van middelen die iedereen de mogelijkheid biedt om meer keuzes te hebben in het leven; en anderzijds een collectief proces waarbij een groep het vermogen kan ontwikkelen om invloed uit te oefenen op maatschappelijke veranderingen waarbij een samenleving evolueert naar rechtvaardigheid en gelijkheid, vooral in relaties tussen mannen en vrouwen.

participatie, huisvesting en sociale integratie. Om een beeld te geven van wat de vrouwen tijdens deze korte periode al bereikt hebben, geven we u enkele sprekende cijfers mee.

## Empowerment

De overkoepelende doelstelling van het project - het verhogen van het empowerment ofwel het versterken van de eigen kracht van de vrouwen - werd geëvalueerd via het invullen van een vragenlijst over het ervaren van een positief identiteitsgevoel, verbondenheid met de directe omgeving en de brede samenleving, en hun relatie met hulpverleners. Hoe hoger de score, hoe meer greep de alleenstaande moeder in kwestie heeft op haar eigen situatie. Bij opeenvolgende metingen blijkt dat de scores voor empowerment stijgen bij de deelnemers aan het project. Conclusie: de intensieve begeleiding via het project MIRIAM zorgt voor een psychologische versterking van de deelnemers.

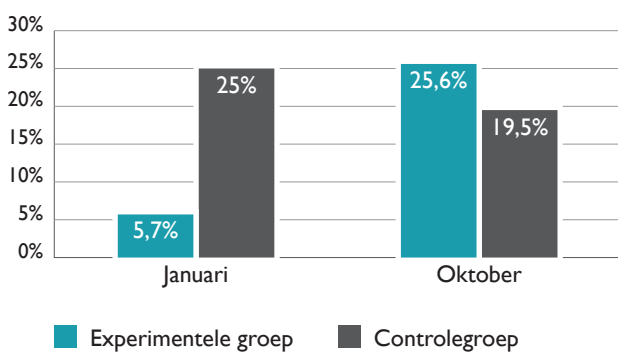
### Gemiddelde empowermentsscores



## Sociale activering en integratie

Tijdens de begeleiding door de casemanagers werd sterk ingezet op de toekomst van de vrouwen na het project. Via vormingen over werk en sociale activering en in sollicitatietrainingen werd gefocust op het vinden van een duurzame tijdsbesteding door de vrouwen. Dit zien we ook terug in de cijfers. In januari, bij de start van het project, volgde slechts 5,7% van de deelnemers in de experimentele groep op dat moment een vorming. Aan het eind van het project, in oktober, was dat cijfer gestegen tot maar liefst één op vier van de vrouwen in de experimentele groep die een vorming volgden. Dat terwijl dit percentage in de controlegroep zakke van 25 % naar 19,5 %.

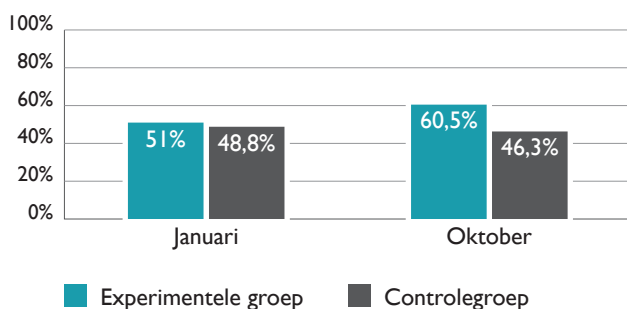
### Volgt u momenteel een vorming?



## Uitputten van rechten

Doorheen het project bleek dat erg weinig vrouwen beroep deden op het recht op alimentatiegeld voor hun kinderen. Voor de vrouwen was dit vaak een moeilijk proces: ze moesten een vonnis verkrijgen, daarvoor moesten ze contact leggen met een advocaat en aanspraak maken op hun rechten. De casemanagers begeleiden hen hierin via voorlichting en informatiesessies, maar ook met praktische begeleiding doorheen dat hele proces. Daardoor is het aantal vrouwen alimentatiegeld kan opeisen voor de kinderen gestegen van 51 % naar 60,5 % voor de experimentele groep, terwijl 73,1 % van deze vrouwen aangeeft in de voorbije drie maanden stappen te hebben ondernomen om in de toekomst alimentatiegeld te ontvangen.

### Heeft u recht op alimentatiegeld voor uw kinderen?



## De boodschap van de Vrouwenraad ter gelegenheid van de Internationale Vrouwendag

*De rol van de Vrouwenraad was het inbrengen van de genderdimensie in heel het project.*

Vooral alleenstaande mama's gaan gebukt onder genderstereotypering. Ze hebben het gevoel te falen in een maatschappij die nog altijd gebaseerd is op het kostwinnersmodel en het kerngezin. Door het feit dat hun leven niet overeenstemt met deze stereotypering voelen ze zich vaak onzeker, aangevallen en be- en veroordeeld. Opvallend was dat heel wat mama's uit het MIRIAM-project slachtoffer waren van intrafamiliaal geweld wat hun zelfbeeld nog meer aantastte. Velen plooiden zich daarom terug op hun moederrol en zagen geen andere toekomst voor zichzelf. Doorheen het project werd dan ook sterk gewerkt aan het zelfbeeld van de vrouwen zodat ze opnieuw grip kregen op hun leven en een toekomsttraject voor zichzelf en hun kinderen konden uitwerken. Doorheen de individuele en groepsbegeleiding groeide het zelfvertrouwen van de vrouwen, ze durfden hun mening zeggen en opkomen voor zichzelf. Zo doorbraken ze het verstikkende isolement waarin ze gevangen zaten. We brachten ze ook in contact met lokale vrouwenorganisaties zodat ze op die manier hun sociaal netwerk verder konden uitbreiden. Eén van de deelnemers verwoordde het zo : " MIRIAM deed mij weer lachen ".

Op het einde van het project hebben we op basis van de ervaringen en getuigenissen van de alleenstaande mama's een heleboel beleidsaanbevelingen geformuleerd. We vermelden er hier enkele bij wijze van voorbeeld op de 3 belangrijkste domeinen nl. huisvesting, kinderopvang en activering (de volledige lijst vindt u in het rapport).

*« Het project Miriam heeft voor mij iets gedaan waar anderen niet in geslaagd zijn : het heeft me ertoe aangezet om naar buiten te komen en ik heb een doel, wat me steeds zin geeft om te komen »*

Een mama die deelneemt aan het project MIRIAM



## Huisvesting

Op de huurmarkt zijn alleenstaande mama's vaak slachtoffer van discriminatie. Noodgedwongen hokken ze soms samen met hun kind(eren) op een éénkamerflat wat bijdraagt aan de uitzichtloosheid van hun situatie. Een degelijke huisvesting is de basis om hun levensproject weer op de sporen te krijgen.

Het OCMW moet daarom een echte huisvestingspolitiek voeren voor haar cliënten en actief mee op zoek gaan naar een betaalbare en kwalitatieve woning. Daar waar er nog geen sociaal verhuurkantoor actief is moet het OCMW het voortouw nemen.

## Kinderopvang

De groepsbijeenkomsten van MIRIAM stimuleren moeders die voor zichzelf alleen een rol als moeder zagen om iets voor zichzelf te plannen. Alleenstaande moeders willen ook graag aan de slag maar daarvoor moeten ze op zoek naar een aangepaste kinderopvang, een belangrijke randvoorwaarde voor activering.

Het OCMW zou overeenkomsten kunnen sluiten met kinderdagverblijven en diensten voor zieke kinderen en occasionele opvang, om het recht op kinderopvang voor deze moeders te garanderen. Er moeten dringend méér flexibele, betaalbare en toegankelijke kindplaatsen komen. Ook de betaalbaarheid blijft een knelpunt. Alle moeders met een leefloon zouden automatisch het laagste tarief moeten krijgen.

## Activering, vorming en werk

Op het moment dat alleenstaande mama's voldoende zelfvertrouwen hebben opgebouwd, willen ze maar wat graag aan de slag. Een tewerkstelling via artikel 60 kan helpen, maar de vrouwen willen ook een 'echte' job. Een betere begeleiding tijdens en na de tewerkstelling via artikel 60 kan hier soelaas bieden. Er zijn bijvoorbeeld nog heel wat handen tekort in de zorgsector en de kinderopvangsector. Denken we maar aan het succesvolle recept van bijvoorbeeld Den Opvang in Oostende waar mama's met een leefloon een volwaardige opleiding volgen om ingeschakeld te worden in de kinderopvang.

Een ander probleem voor activering ligt vaak bij het gebrek aan mobiliteit. De meeste mama's hebben geen eigen vervoer en openbaar vervoer is niet altijd een oplossing om tijdig zowel de kinderen naar de opvang te doen als op het werk te geraken. Ook hier kan het OCMW initiatieven nemen zoals de organisatie van collectief vervoer of tussenkomst in de kosten voor het behalen van een rijbewijs.

### Grip op het leven krijgen

Eén van de doelstellingen van Miriam was om vrouwen te helpen hun leven zelf in handen te nemen en in alle vrijheid beslissingen te nemen die hun leven en toekomst, en die van hun kinderen aangaan. Na het project durven de vrouwen hun mening geven en laten gelden zonder hierbij bang te zijn voor het oordeel van anderen.

## Contacten in de OCMW's



**OCMW Charleroi**  
DIDIER NEIRYNCK  
0473 96 42 76



**OCMW Leuven**  
HILDE LUYTS  
016 24 83 20



**OCMW Namen**  
SOPHIE JENICOT  
0498 68 35 68



**OCMW Gent**  
NEL MARTENS  
0473 33 77 53



**OCMW Sint-Jans-Molenbeek**  
ROLAND VANDENHOVE  
0475 61 21 30

Verantwoordelijke uitgever

POD MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE  
BETER SAMEN LEVEN  
SPP INTÉGRATION SOCIALE  
MIEUX VIVRE ENSEMBLE



**POD Maatschappelijke integratie**  
Julien Van Geertsom  
30, Koning Albert II-laan  
1000 Brussel

MIRIAM



PodMaatschappelijkIntegratie



pod\_mi

Het volledige verslag is beschikbaar op de website van de **POD MI**

[www.mi-is.be](http://www.mi-is.be)